

## Motion till riksdagen 2020/21:3338

av **Lotta Finstorp m.fl. (M)**

# Ett hälsosamt Sverige genom idrott och friluftsliv

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda formerna för ett stärkt samarbete mellan stat och idrottsrörelse i syfte att minska hinder för idrott kopplat till social, kulturell och religiös bakgrund eller medicinska begränsningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas i syfte att identifiera nya finansieringsformer för att stödja investeringar i anläggningar i kommuner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram riktlinjer för ljud för idrott, lek och fritid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Idrottslyftet i ännu högre utsträckning kan riktas mot barn och ungdomar från socialt utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att förändra befintlig lagstiftning så att även privata aktörer kan söka stöd för att bedriva barn- och ungdomsidrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barns möjligheter till att nå rekommendationerna gällande daglig fysisk aktivitet genom ökad samverkan i skolan mellan fritidshem, idrottsföreningar och friluftslivsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenskt Friluftsliv bör erhålla de beslutade medlen från Kammarkollegiet på samma sätt som Riksidrottsförbundet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och utveckla det nordiska samarbetet inom den gemensamma nordiska handlingsplanen för friluftslivet och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allemansrätt, orientering och kartkunskap bibehålls som kunskapskrav i årskurs 6 och 9 i ämnet idrott och hälsa och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

Vi moderater vill se en fungerande och aktiv fritid för människor – ett hälsosamt Sverige – vilket för en del kan innebära att idrotta och för andra att vara ute och röra sig i naturen. Fysisk aktivitet i alla dess former är en av de viktigaste faktorerna för såväl fysisk som psykisk hälsa. En uttalad målsättning bör vara att bygga ett aktivt Sverige som är inkluderande och hållbart för alla invånare. Här ser Moderaterna att idrotten och friluftslivet är en naturlig och viktig part i detta arbete.

## Idrott och hälsa

### **Barn- och ungdomsidrott för alla**

Barn- och ungdomsidrotten är viktig för folkhälsan, men också en väsentlig brobyggare som främjar social inkludering. Riksidrottsförbundet, med cirka 3,2 miljoner medlemmar, är landets största folkrörelse och når därför personer i olika åldrar – inte minst många unga. De flesta barn i Sverige deltar i flera aktiviteter. Många föräldrar vittnar om svårigheter att begränsa dessa aktiviteter, i ett allt större utbud. Samtidigt blir andra grupper barn och ungdomar allt mer passiva. Dessa kommer inte sällan från socioekonomiskt utsatta miljöer.

Människor som lever i utanförskap har sämre hälsa, kortare livslängd och sämre upplevd livskvalité. Moderaterna prioriterar kampen mot detta utanförskap. När hushåll får mindre marginaler är det inte sällan kultur- och idrottsupplevelser som först prioriteras bort. Familjer har helt enkelt inte längre råd att gå på fotbollsmatcher eller köpa utrustning till barnens idrottande. Därtill tvingas föräldrar från socioekonomiskt utsatta miljöer i många fall att säga nej till barnens önskan att åka på exempelvis cuper och träningsläger med laget eller föreningen.

För Moderaterna är alla barns och ungdomars rätt till idrott viktig. Idrott erbjuder vägar för barn och ungdomar in i sociala sammanhang där de lär sig ta ansvar, anpassa sig till andra samt lägga grunden för en god fysisk hälsa i vuxen ålder. Givet detta behöver hinder kopplat till social, kulturell och religiös bakgrund eller medicinska begränsningar rivas ner. Initialt bör därför en utredning som kartlägger detta utanförskap tillsättas.

Idrottslyftet var en stor satsning från alliansregeringen som innebar att 500 miljoner kronor satsades årligen för att stimulera idrotten att nå fler och bryta strukturer. Tolv år har nu gått sedan reformen genomfördes och utvärderingar visar att satsningen varit både uppskattad och framgångsrik. Som alla reformer bör dock denna vårdas och förändras över tid. Därför vill Moderaterna utreda hur Idrottslyftet i ännu högre utsträckning kan riktas mot barn och ungdomar från socialt utsatta områden.

Det finns skillnader i flickors och pojkars idrottsutövande. Pojkar idrottar längre upp åldrarna i lag, medan flickor i högre grad ägnar sig åt individuella sporter som dans och ridning, ofta i privata dansstudior och stall. Kommunallagens förbud om otillbörligt gynnande av enskild innebär att pojkars idrottande i högre utsträckning finansieras via

statligt och kommunalt stöd. Därför vill Moderaterna utreda möjligheten att förändra befintlig lagstiftning så att även privata aktörer kan söka stöd att bedriva barn- och ungdomsidrott.

Forskning pekar på att fysisk aktivitet leder till att elever presterar bättre i alla ämnen. Att barn är fysiskt aktiva är avgörande för framtida folkhälsan: aktiva barn blir mer aktiva vuxna. I senaste PEP-rapporten från april 2020 framkom att endast en femtedel av de 9 000 barn och ungdomar som ingick i studien når den rekommenderade mängden om 60 minuter daglig fysisk aktivitet. Ett av fyra barn angav att de har idrottsundervisning en gång per vecka. Skolan är den arena som når ut till alla barn och ungdomar och det är av vikt att skolidrotten kompletteras med fysisk aktivitet, så att alla barn oavsett förutsättningar eller hemmiljö, når upp till WHO:s rekommendationer om rörelse. Genom en ökad samverkan i skolan mellan fritidshemmen, idrottsföreningarna och friluftorganisationen ges det bättre förutsättningar att nå rekommendationerna om fysisk aktivitet.

Unga människor, både pojkar och flickor, lever i en medial tid där orimliga kroppsideal ständigt marknadsförs. Unga människor, även inom idrottsrörelsen, far illa av detta. De senaste åren har flera stora idrottsstjärnor berättat om orimliga krav, ätstörningar och psykisk ohälsa. Idrott är en spegling av samhället, och idrottsrörelsen har ett särskilt ansvar att utbilda tränare som stärker sunda kroppsideal, stärker självförtroenden och utövar ett inkluderande och delaktigt ledarskap.

### **Fristående antidopingorganisation**

Bruket av illegala hormonpreparat bland företrädesvis unga män som tränar styrke- och kampsport har ökat under de senaste decennierna. Samtidigt är antalet svenska elitidrottare som fälls för fusk genom dopning mycket få. Dopning har därmed gått från att vara ett idrottsproblem till att bli ett allvarligt samhällsproblem. Antidopningsarbetet i Sverige sker dock alltjämt inom Riksidrottsförbundet. Vi välkomnar att Riksidrottsstyrelsen nu fattat beslut om att ta nästa steg i att förändra detta och realisera en fristående svensk antidopingorganisation, vilket är helt i linje med nya Världsantidopingkoden.

### **Idrottsanläggningar**

För att kunna möta framtidens utmaningar inom folkhälsa, måste våra städer och tätorter tillgodose en växande befolknings behov av rörelse. Den hälsosamma staden måste kunna svara på hela sin befolknings behov i form av välbefinnande och känsla av sammanhang och samhörighet.

Det finns ett stort behov i landets kommuner att renovera och nyinvestera i idrottsanläggningar. Dagens behov är annorlunda än gårdagens och i våra grannländer, främst Danmark och Norge, byggs anläggningar med multifunktioner med fokus på rörelse och samvaro över generationsgränserna.

Många kommunala idrottsanläggningar byggdes på 1970-talet. De var optimala då för den tidens verksamhet, lagkrav och utövarers behov. Men idag finns stora renoverings- och nyanläggningsbehov i kommunerna, för att skapa goda förutsättningar att bibehålla och ytterligare stärka folkhälsan. Detta är väsentligt för social inkludering och god hälsa på individnivå, men också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Inte sällan tvingas kommunerna dock prioritera bort renovering och nybyggnation av anläggningar/idrottsmiljöer på grund av ekonomiska skäl.

I Danmark finns sedan 1994 en nationell utvecklingsfond, den danska lokal- och anläggningsfonden. Den stödjer utveckling av samt delfinansierar och främjar arkitektoniskt och funktionellt nyskapande projekt inom idrott och fritidsliv i kommunerna. Moderaterna anser att en utredning bör tillsättas med syfte att identifiera nya finansieringsformer för att stödja investeringar i anläggningar i kommuner.

Barns och ungas engagemang och känslöyttringar hörs, och måste få höras på idrottsanläggningar. Men på flera håll i landet pågår rättsliga processer mot höga bullernivåer från närboende. Detta måste få en tillfredsställande lösning för samtliga inblandade parter. Det behövs riktlinjer för dessa ljudnivåer som är rimliga och tydliga så att idrott och närboende kan fungera i varandras närhet. Riktlinjer behövs även för bilspporten. Moderaterna anser därför att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram riktlinjer för ljud för idrott, lek och fritid.

## Friluftsliv

Friluftslivet är en kulturyttring som har långa anor i Sverige och Norden. I Sverige ägnar sig 9 av 10 åt friluftsliv minst någon gång per år, och i en undersökning från Mittuniversitetet anger hälften av svenskarna att friluftsliv har påverkat deras val av bostadsort. Friluftsliv utövas på många olika platser – i fjällen, skogen, skärgården och det öppna kulturlandskapet. De skyddade områdena (naturreservat och nationalparker) är också viktiga för friluftslivet. Målet med Moderaternas friluftspolitik är att stödja människors möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv.

Friluftslivets organisationer är en viktig del av den svenska demokratin och civilsamhället, med cirka 1,6 miljoner medlemskap fördelade på drygt 7 000 ideella styrelser runt hela Sverige. Paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv organiserar 26 friluftorganisationer och fördelar idag regeringens stöd till friluftslivets organisationer. Det vore en bättre lösning att Svenskt Friluftsliv erhöll medel från Kammarkollegiet på samma sätt som Riksidrottsförbundet. Idag fördelas medel till Svenskt Friluftsliv från Naturvårdsverket. Det vore en tydlig signal att idrott och friluftsliv har en stor betydelse för folkhälsan, varje organisation för sig men också tillsammans.

Friluftslivet skapar också många tiotusentals arbetstillfällen i Sverige varje år, ofta i glesbygd. Det handlar om såväl försäljning och produktion av friluftsutrustning som resor och uppehåll samt naturturism, och denna näring förväntas öka. Tack vare allemansrätten har envar möjlighet att besöka naturen som är en förutsättning för den ökande naturturismen. Samtidigt menar vi moderater att äganderätten är grundläggande och vi ser här en risk för konflikter, varför en ökande turism bör ske varligt.

Sveriges första friluftspolitik togs fram av alliansregeringen år 2010 (prop. 2009/10:238) som följdes upp av regeringens skrivelse 2012 (skr. 2012/13:51). I dessa dokument fastslås tio mål för friluftspolitiken. Naturvårdsverket är ansvarig myndighet, dock har andra myndigheter ansvar för enskilda mål. De tio friluftspolitiska målen behandlar följande områden: tillgänglig natur för alla, starkt engagemang och samverkan, allemansrätten, tillgång till natur för friluftsliv, attraktiv tätortsnära natur, hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling, skyddade områden som resurs för friluftslivet, ett rikt friluftsliv för skolan, friluftsliv för god folkhälsa, och god kunskap om friluftsliv.

Vi moderater kan konstatera att de mål som vi var med och satte upp inte har uppnåtts under de tio år som målen har funnits. Vid senaste återrapporteringen från Naturvårdsverket, i december 2019, konstaterades att endast tre av tio mål hade positiv

utveckling. Orsaken till att målen inte uppfylls är bl.a. att målen inte har följts upp med resurser och tydliga uppdrag till ansvariga myndigheter. Vi vill därför stärka friluftslivet så att målen nås.

Det tionde målet, ”God kunskap om friluftsliv”, kräver forskning. Idag bedrivs viss forskning om friluftsliv vid några lärosäten, men denna forskning är splittrad och forskningen har ofta ett annat huvudfokus än friluftsliv. Moderaterna anser att det är mycket angeläget att en riktad forskningssatsning kommer till stånd så att en eller flera starka forskargrupper kan byggas upp, samt att forskningsbaserade kunskaper och statistik om friluftslivet tas fram och sprids till berörda grupper i samhället. Denna forskning måste vara tvärvetenskaplig och ha nära kontakter med forskare i Norden och i övriga världen. Detta ligger i linje med den av Nordiska rådet (oktober 2019) antagna strategin för friluftsliv i Norden.

### **Beredskap och resiliens – friluftorganisationerna som resurs**

För att kunna hantera olika slags kriser behöver hela samhällets motståndskraft vara stark. Vi anser därför att det är viktigt att friluftslivets organisationer får en aktiv roll i kunskapsbyggandet avseende frågor om att klara olika krissituationer. Bland friluftslivets organisationer finns en grundläggande självtillit, de har kunskap om att vara ute i naturen, hur man klär sig för att hålla sig varm, hur man hittar vatten och lagar mat med enkla medel, samt hur man orienterar och navigerar på land och på vatten. Ett samhälle där medborgarna har denna slags kunskap och utrustning blir ett mer robust och säkert samhälle. Kunskapen och kompetensen som finns bland friluftslivets organisationer är därmed viktig för att Sverige ska ha en god beredskap.

Ett stort antal frivilliga har gjort, och fortsätter göra, enorma insatser för svensk beredskap och för att stärka samhällets resiliens vid olika former av kriser. Vi menar att kraften hos civilsamhället kan nyttjas mycket bättre än idag och att Svenskt Friluftsliv kan spela en växande roll i detta. Detta eftersom Svenskt Friluftslivs medlemsorganisationer utgör en betydande kunskapsbärare som behöver uppmuntras och utvidgas för att i högre grad vara en tillgång för svensk beredskap.

Vi vet sedan tidigare att en stor del av medborgarna idag inte klarar av sin egna försörjning av mat, värme och vatten under de minst tre dygn, som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rekommenderar. Med den kunskap som friluftorganisationerna har skulle detta kunna uppnås.

### **Nordiskt samarbete**

Under hösten 2019 fattade Nordiska rådet beslut om gemensam handlingsplan för friluftsliv. Handlingsplanen innebär samarbete mellan de nordiska länderna med fokus på bland annat gemensamma insatser inom friluftslivsforskning, hur vi kan öka undervisningen ute i naturen, samt hur tätortsnära natur kan säkerställas. Allemansrättens roll i Norden får också i och med denna handlingsplan högre prioritet. Nordiska Rådet kommer också att arbeta för ett Friluftslivets år i hela Norden. Det kommer att än mer sätta friluftslivet på den politiska dagordningen. Vi moderater vill fortsätta stärka och utveckla det nordiska samarbetet inom en gemensam nordisk handlingsplan för friluftslivet.

## Grundskolan och utomhuspedagogik

Utomhuspedagogiken är ett viktigt komplement till lärandet som sker i klassrummet för att kunna tillgodose kroppens behov av rörelse och att kunna stimulera det intellektuella tänkandet. Med utomhuspedagogiken som redskap kan man därför levandegöra läroplanernas intentioner. Genom att se uterummet och den övriga utemiljöns möjligheter som lärandemiljö kan man förutom kunskapsinhämtning även lägga grunden till ett friluftsliv för eleverna.

Tidigare var det obligatoriskt med ett antal friluftsdagar varje termin, men detta togs bort ur läroplanen under 1990-talet, vilket fått till följd att det är upp till skolans huvudman att bestämma om och hur många friluftsdagar eleverna skall ha. Detta har i sin tur lett till att antalet friluftsdagar minskat i den svenska skolan. Vi moderater anser att friluftsdagarna i grundskolan är viktiga och vill se ett återinförande av friluftsdagar i den svenska grundskolan. Vidare innebär Skolverkets förslag till ändrade kurs- och ämnesplaner under 2019 att allemansrätt, orientering och kartkunskap tas bort som kunskapskrav i åk 6 och 9 i ämnet Idrott och hälsa. Detta anser vi moderater är direkt kontraproduktivt och dessa delar bör därför återinföras.

## Stadsplanering

Den snabba urbaniseringen gör att många människor inte längre får samma naturliga kontakt med natur och landskap som tidigare generationer och därmed inte heller får uppleva naturens värden. Många människor i tätort och tätortsnära miljöer samt människor som är nya i Sverige upplever hinder till vistelse i naturen. Detta innebär att stora grupper har svårt att få tillgång till friluftslivet och de värden som det innebär i form av t.ex. rekreation, återhämtning och social gemenskap.

Närheten till gröna miljöer är viktig, då antalet besök minskar drastiskt redan om avståndet är längre än 300 meter. Detta gäller speciellt barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar. Det är därför viktigt att i stadsplaneringen ta hänsyn till parker och grönsystem. Den fysiska hälsan gynnas av friluftsliv där var och en tillsammans eller i grupp kan ta del av det utbud av friluftaktiviteter som just han eller hon har intresse av eller som passar ens fysiska förmåga.

*Lotta Finstorp (M)*

*Annicka Engblom (M)*

*Viktor Wärnick (M)*

*Ulrika Jörgensen (M)*

*Ann-Britt Åsebol (M)*

*John Weinerhall (M)*